

қолма-қол ақшасыз төлемдер НАРЫҒЫНА ШОЛУ

ҚАЗАҚСТАН
ҚАРЖЫГЕРЛЕР
ҚАУЫМДАСТЫҒЫ

АССОЦИАЦИЯ
ФИНАНСИСТОВ
КАЗАХСТАНА

2023 жылдың бірінші жартыжылдығының қорытындысы

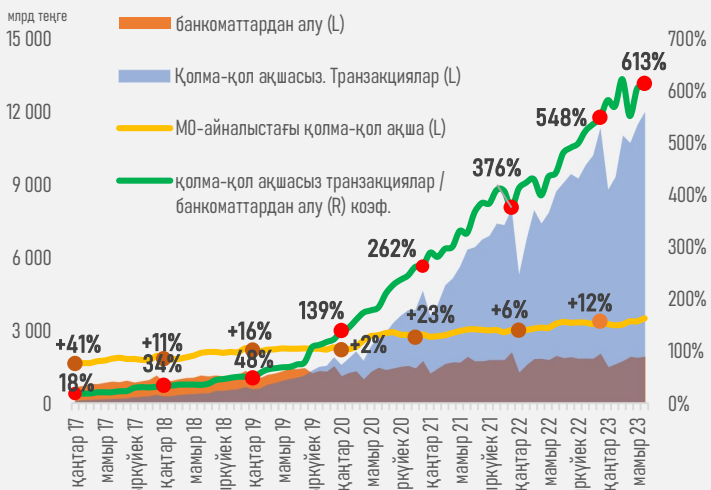
Резюме

- ✓ Елдегі қолма-қол ақшасыз транзакциялардың өсу қарқыны ағымдағы жылдың бірінші жартыжылдығында екі таңбалы болып қалады (+44% ж/ж) және өткен жылғы ұқсас көрсеткішпен салыстырғанда іс жүзінде өзгерген жоқ (+48%).
- ✓ Абсолютті мәндегі айырма бірінші жартыжылдықтағы қолма-қол ақшасыз транзакциялар көлемі бір жыл бұрынғы 43,9 трлн теңгемен салыстырғанда рекордтық 63,1 трлн теңгеге дейін өсті.
- ✓ Қолма-қол ақшасыз төлемдердің ұлғаюымен бір мезгілде айналыстағы қолма-қол ақша көлемінің-М0 (+7,2% ж/ж) және оларды беру жөніндегі операциялардың (+3,4% ж/ж) өсуі байқалады.
- ✓ Ағымдағы жылдың бірінші жартыжылдығында елімізде қолма-қол ақша беру бойынша жиынтық операциялар 10,7 трлн теңгені (бір жыл бұрын-10,3 трлн теңге) құрады. Сонымен бірге айналыстағы қолма-қол ақша көлемі (М0), яғни банк жүйесінен тыс ақша бір жылда 235 млрд теңгеге - 3,5 трлн теңгеге дейін өсті. Қолма-қол ақшасыз есеп айырырудың артықшылығы салықтық салдарға, экономиканың жоғары көлеңкелі секторына (ЖІӨ-нің 20%), елдің шалғай елді мекендерінде телекоммуникациялардың аз дамуына байланысты болуы мүмкін.

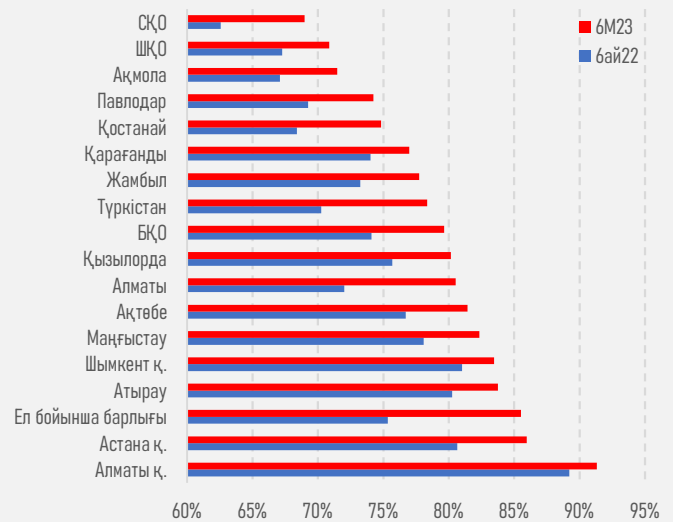
- ✓ Соған қарамастан, операциялардың жалпы көлемінде (қолма-қол +қолма-қол ақшасыз) қолма-қол ақшасыз есеп айырысулардың жеделдетілген енуіне байланысты елдегі қолма-қол ақшасыз операциялардың үлесі 81%-дан 86%-ға (ж/ж) дейін өсті.
- ✓ Өңірлер бөлінісінде қолма-қол ақшасыз транзакциялардың елдік ену көрсеткішінен (86%) артық бұл көрсеткіш тек Астана қаласында (+0,4 п. т.) және Алматы қаласында (+5,8 п. т.) байқалады; 10 п. т. жоғары "цифрлық алшақтық" Қостанай (-11 п. т.), Павлодар (-11 п. т.), Ақмола облыстарында сақталады облыстарда (-14 п.т.), ШҚО-да (-15 п. т.) және СҚО-да (-17 п. т.). Бұл аймақтар жақын болашақта қолма-қол ақшасыз айналымның өсуінің негізгі әлеуетін білдіреді.
- ✓ Бұл ретте елдегі барлық қолма-қол ақшасыз төлемдердің арыстан үлесі интернет және мобильді банкинг (82,2% немесе 52,2 трлн теңге) арқылы жасалады, одан кейін POS-терминал арқылы төлем (13,6% немесе 8,6 трлн теңге) және QR арқылы төлем (3,6% немесе 2,2 трлн теңге) жүргізіледі.
- ✓ 2022 жылдың ортасымен салыстырғанда елдегі айналымдағы дебиттік карталар саны 19,3%-ға, 47,0-ден 56,0 млн бірлікке, ал кредиттік карталар-7,0%-ға, 11,3-тен 12,1 млн бірлікке дейін өсті.

ҚР аумағында қолма-қол ақшасыз транзакциялар *

ҚР қолма-қол ақшасыз транзакция динамикасы

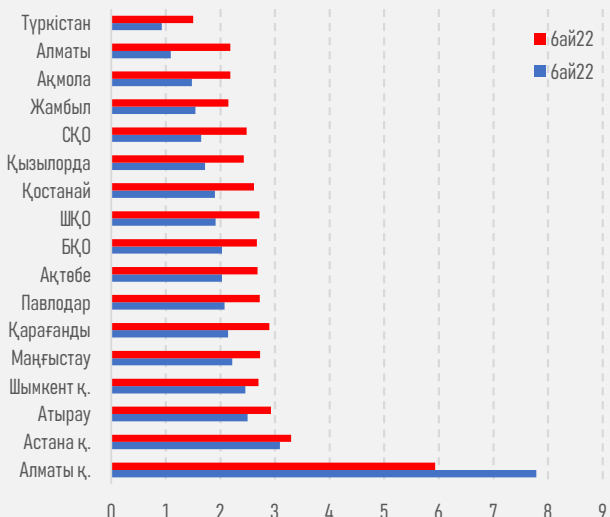

Ең «қолма-қол ақшасыз» аймақтар

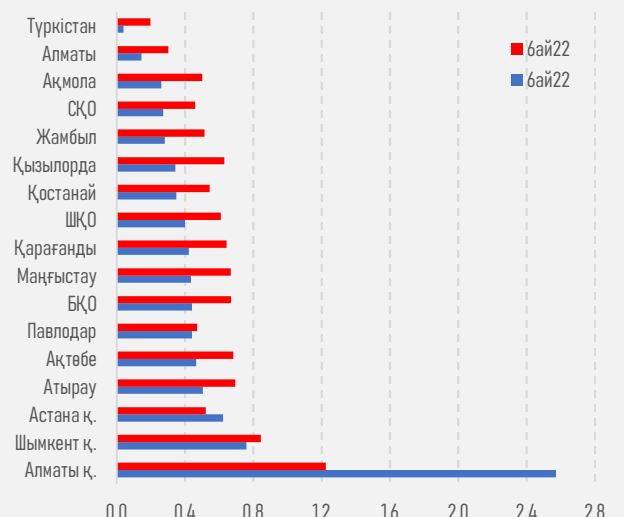

Жан басына шаққандағы айналымдағы төлем карталарының саны *

Жан басына шаққандағы дебиттік карталар саны

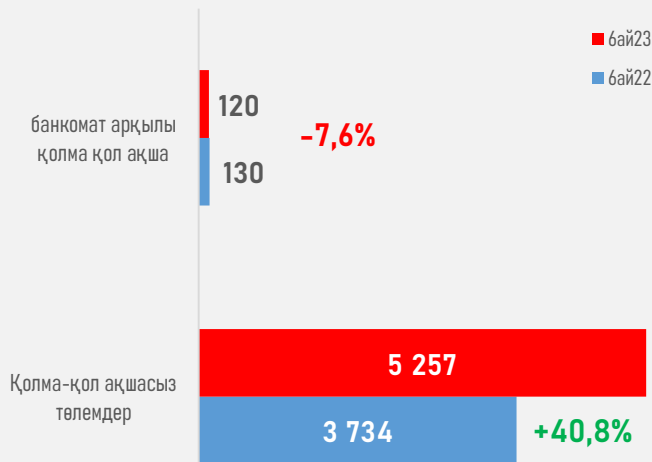
Жан басына шаққандағы несие картаның саны

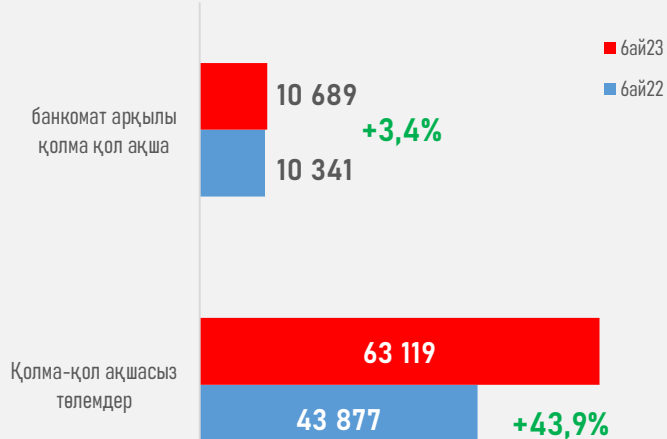
* Деректер көзі: ҚРҰБ, ҚР АӘДБ БНС

Төлем карталары бойынша транзакциялар*

Транзакциялар саны, млн операциялар

Транзакциялар көлемі, млрд теңге

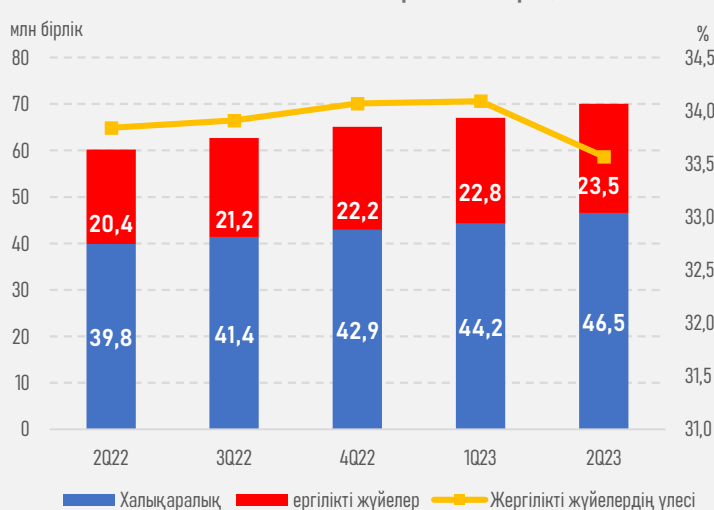
Қолма-қол ақшасыз транзакц. түрлері бойынша бөлу және жергілікті төлем жүйелерінің үлесі*

Қолма-қол ақшасыз операциялар, бай23

* Деректер көзі: ҚРҰБ

Айналыстағы төлем карточкалары, млн

© Қазақстан қаржыгерлерінің қауымдастығы, 2023

Кезеңнің қысқаша қорытындылары

Елдегі қолайлы макроэкономикалық жағдайлар (бірінші жартыжылдықта ЖІӨ-нің өсуі 5%-ға дейін жеделдеді) және көлеңкелі экономиканың қысқаруы (соңғы үш жылда ЖІӨ-нің үлесі 27% - дан 20% - ға дейін төмендеді) аясында қолма-қол ақшасыз операциялардың жедел өсуі 2023 жылдың бірінші жартыжылдығында жалғасты.

Ағымдағы жылдың шілде айының басында карточкалар бойынша қолма-қол ақшасыз транзакциялар көлемі қолма-қол ақша беру жөніндегі операциялардың тиісті көрсеткіштерінен 6 есеге жуық (63,1 vs 10,7 трлн теңге) асып түседі. Салыстыру үшін, бір жыл бұрын бұл көрсеткіштер тек 4 есе ғана ерекшеленді (Т43,9 трлн және Т10,3 трлн), ал 4 жыл бұрын қолма-қол ақша беру операциялары қолма-қол ақшасыз төлемдерден басым болды.

Бұл ретте қолма-қол ақшасыз транзакциялар бойынша бір операцияның орташа чегі бірінші жартыжылдықта 11,9-дан 12,3 мыңға дейін (+3,5%); банкоматтардан алу бойынша-84,3-тен 95,6 мың теңгеге дейін (+13,4%)

өсті, бұл экономикадағы инфляциялық қысымның едәуір дәрежеде жоғарылағанын көрсетеді. Сонымен қатар, бірінші жартыжылдықта халықаралық жүйелердің төлем карточкалары санының өсуі (+6,7 млн немесе 17% ж/ж) тиісті жергілікті көрсеткіштен (+3,1 млн немесе 15%) асып түсті. Осы орайда олардың нарықтағы үлестері қалыпты қайта теңестірілді (халықаралық үлестер 66,4%-ға дейін өсті, жергілікті үлестер 33,6% - ға дейін төмендеді). Осылайша, 2023 жылғы 1 шілдедегі жағдай бойынша елдегі төлем карточкаларының жалпы саны бір жыл бұрынғы 60,2 млн көрсеткішпен салыстырғанда 70,0 млн бірлікті құрады.

Осы сәтте жан басына шаққанда 2,8 дебеттік карта (2,4 жыл бұрын) және 0,6 кредиттік карта (бір жыл ішінде өзгермеді). Нарықтағы маңызды трендтердің ішінде біз QR (2023 жылдың бірінші жартыжылдығында 2,2 трлн) арқылы қолма-қол ақшасыз төлем операцияларының өсуін атап өтеміз, олар жақын болашақта өсуді жалғастырады.